

Draghi proposa una política industrial europea com a motor davant els reptes de les properes dècades

Mario Draghi va presentar, el 9 de setembre, el seu esperat informe sobre el futur de l'economia i de la competitivitat de la UE. Aquest nou exercici de propostes estratègiques per a la UE, que complementa l'informe Letta sobre el mercat únic publicat al maig, fa un diagnòstic sever de la situació actual de l'economia europea, proposa una reorientació productiva que desenvolupi la indústria necessària per a la transició ecològica i per a l'autonomia estratègica, i planteja com mobilitzar la inversió necessària per assolir aquest objectiu. L'informe estableix les bases d'una reindustrialització a Europa, combinant accions horitzontals amb un menú de propostes per a 10 sectors estratègics.

Pel que fa al diagnòstic del problema, l'informe exposa que la bretxa del PIB *per capita* de la UE amb el dels EUA s'ha ampliat en els últims anys a causa de la menor productivitat europea –que també s'explica per un efecte composició, ja que el sector més productiu en les últimes dècades ha estat el tecnològic, amb una menor presència a la UE– i del menor nombre d'hores treballades. A més d'aquest pitjor funcionament econòmic, l'alentiment del comerç de béns i la reconfiguració de les cadenes de valor fan vulnerable l'actual model econòmic de la UE, molt orientat a l'exportació.

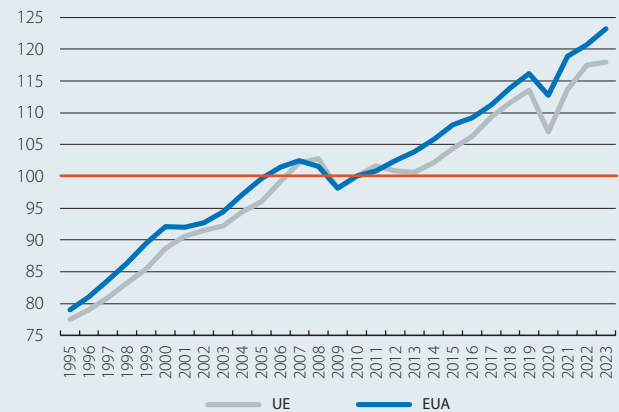
El repte per a la UE és considerable, ja que, si no és capaç d'incrementar la productivitat i el creixement potencial en un context d'envelliment de la població, el seu model social i el benestar dels seus ciutadans es poden veure compromesos. Per a l'informe, una via clau per superar aquest repte és oferir oportunitats per desbloquejar el gran volum d'estalvi que les famílies i la resta dels agents econòmics de la UE han atresorat i canalitzar-lo cap a una major inversió en les activitats més productives per escapar de la situació actual, descrita com un «parany de la tecnologia intermèdia».¹

Draghi planteja un gir copernicà de la UE en aquest procés: desenvolupar una política industrial a nivell europeu. La política industrial, una competència que requeria, fins ara, en els Estats membres, s'ha de convertir, a més a més, en l'eix director de la política econòmica europea, a la qual s'han de supeditar tant la política comercial com la de competència (dos dels principals àmbits competencials de la UE des de la creació del mercat comú). Desenvolupar una política industrial europea ha de facilitar, a més a més, l'assoliment dels dos grans objectius de la UE en les properes dècades: la descarbonització de l'economia i una major autonomia europea, tant econòmica com de seguretat.

1. Descrita com una situació d'escàs dinamisme industrial, de baixa innovació, de baixa inversió i de baix creixement de la productivitat.

UE i EUA: PIB real per capita

Índex (100 = 2010) en PPA

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'FMI (WEO).

Tres grans transformacions que necessita l'economia de la UE

El primer eix d'actuació, i vector habilitant de tots els altres, consisteix a augmentar la innovació a Europa, facilitant que les idees que aquí ja estan sorgint no morin tan sovint en el seu camí cap a la comercialització abans d'arribar a implementar-se (per ineficiències del mercat únic o per falta de finançament). Amb aquesta finalitat, algunes de les mesures que es proposen són millorar la coordinació entre els Estats membres de la inversió pública en R+D, adoptar un sistema unitari de patents o millorar l'accés al finançament de les empreses innovadores. Per assolir aquest últim propòsit, és important millorar el mercat de capitals europeu, com s'exposa més endavant, per afavorir el desenvolupament d'entitats més propícies al finançament de la innovació, com el capital de risc. A més a més, a Europa, on la majoria del finançament empresarial es fa per la via bancària, aquest sector té el hàndicap d'afrontar una major càrrega reguladora que els seus homòlegs nord-americans, la qual cosa és no solament un fre addicional per al finançament de la innovació, sinó també per a la seva rendibilitat.

Quant al segon gran objectiu, la descarbonització, Draghi suggereix que la UE ha de reorientar el suport a la fabricació de tecnologies netes i s'ha de centrar en aquelles en què és líder o en què és estratègic desenvolupar capacitats (com les bateries). Una de les mesures que destaquen en aquest eix d'actuació és la necessitat de reduir els preus de l'energia per al consumidor final, un dels llastos que es troba la indústria europea en perspectiva comparada. Per assolir aquesta rebaixa, l'informe proposa un ventall d'opcions, que van des d'una menor fiscalitat fins a una modificació del mecanisme de fixació de preus que permeti

que el baix cost de l'energia renovable repercuteixi positivament en tota l'economia. Així mateix, en aquest eix, es concreta una altra de les idees que recorre l'informe de forma transversal: la d'aconseguir que la UE aprofiti la seva gran rellevància econòmica internacional per permetre i per garantir la compra de tota mena d'inputs al millor preu. En matèria energètica, això passaria per la compra conjunta de gas natural o de cru i pel desenvolupament d'estratègies comunes, en casos d'emergència o de crisi (com les fortes pujades dels preus del gas arran de la guerra entre Rússia i Ucraïna), que evitin diferents mesures nacionals que puguin distorsionar el mercat únic.

L'últim objectiu i l'última palanca per incrementar la competitivitat és aconseguir reduir la dependència de l'exterior i augmentar la seguretat en un entorn geopolític tan convuls com l'actual. També aquí torna a aparèixer la idea de la compra conjunta, en aquest cas de primeres matèries crítiques per a la transició ecològica. D'altra banda, desenvolupar una política de defensa més autònoma passa també per un impuls industrial que permeti el desenvolupament de companyies transeuropees similars a Airbus, així com una major estandardització en els equipaments i en els sistemes de defensa dels Estats membres.

Reformes en la governança de la UE per desbloquejar el potencial de creixement

Per aconseguir avançar en aquests tres eixos, seran necessàries dues grans reformes horitzontals. La primera passa per crear un entorn més propici per a la inversió, tant pública com privada. Tot i que la major part del capital necessari per a aquesta transformació productiva ha de provenir del sector privat, com ho ha fet tradicionalment, el sector públic ha d'acompanyar i d'incentivar aquestes inversions. Una de les propostes estrella de l'informe és, de fet, que aquesta inversió pública es faci mitjançant l'emissió periòdica d'actius segurs mancomunats (és a dir, uns eurobons que vinguin a prolongar el que ja s'ha assolit amb el NGEU) que afavoreixin la inversió en projectes industrials paneuropeus.

El desenvolupament dels eurobons s'hauria de complementar amb una unió dels mercats de capitals i amb una unió bancària més profundes i completes, així com amb un major impuls als sistemes de pensions. Això hauria de desbloquejar el gran volum d'estalvi embassat existent a la UE i permetre que la inversió flueixi entre tots els Estats membres. A més dels eurobons, una altra via per aconseguir aquests objectius seria facilitar la titulització dels actius bancaris, de manera que les entitats puguin alliberar capital i augmentar la seva capacitat de finançament.

La necessitat d'inversió s'estima, d'acord amb els càlculs de la Comissió Europea, en, com a mínim, 800.000 milions d'euros anuals (un volum equivalent a gairebé el 5% del PIB de la UE el 2023; de manera que la inversió arribi a representar al voltant del 27% del PIB de la UE, en relació

amb el 22% actual), tot i que cal veure si el teixit productiu seria capaç d'absorbir aquesta quantitat de fons. Si s'aconsegueix, l'informe estima un augment del PIB del 6% en 15 anys (si es compara amb un escenari en què no es facin les inversions) amb una pressió inflacionista limitada i temporal. L'informe considera, a més a més, que l'elevada inversió pública tindrà un impacte reduït sobre la sostenibilitat fiscal si s'aconsegueix augmentar la productivitat.

La segona gran reforma horitzontal és la millora de la governança europea en diferents nivells. A nivell pressupostari, l'informe proposa dissenyar un pressupost més flexible, amb més capacitat per reassignar despeses, atès el seu gran recorregut temporal, amb menys partides i amb una consolidació de prioritats al voltant dels objectius plantejats (és a dir, reorientat a les necessitats de la política industrial per enfrontar-se als tres grans reptes descrits). En un altre nivell de caràcter més «constitucional», l'informe proposa agilitzar la presa de decisions amb l'extensió o amb la generalització del vot per majoria qualificada, en lloc de la unanimitat, al Consell de la UE.

Malgrat que l'acollida de l'informe ha estat positiva per part de les autoritats europees, cal veure el seu recorregut i la seva capacitat per bregar amb les reticències que susciten les propostes en alguns Estats membres, en especial les que fa temps que es plantegen sense èxit (com els eurobons o la unió completa del sistema bancari i del mercat de capitals).

Maria Romero Meléndez i David del Val